

Krajina a urbanizmus

postrehy urbanistu z praxe

Krajina a urbanizmus

Urbanizmus:

- architektúra - multidisciplinárna veda
- urbanizmus - náuka o tvorbe miest, vedecká báza pre:
- územné plánovanie - nejde iba o územie... lepší je novší pojem:
- priestorové plánovanie - treba chápať ako tvorbu priestoru
- takto pochopený urbanizmus zahŕňa aj ... **prírodný priestor**
- mesto vytvorené človekom je: **umelý priestor**

Krajina a urbanizmus

Rozdiely medzi umelým priestorom a prírodným priestorom - krajinou

prírodný priestor

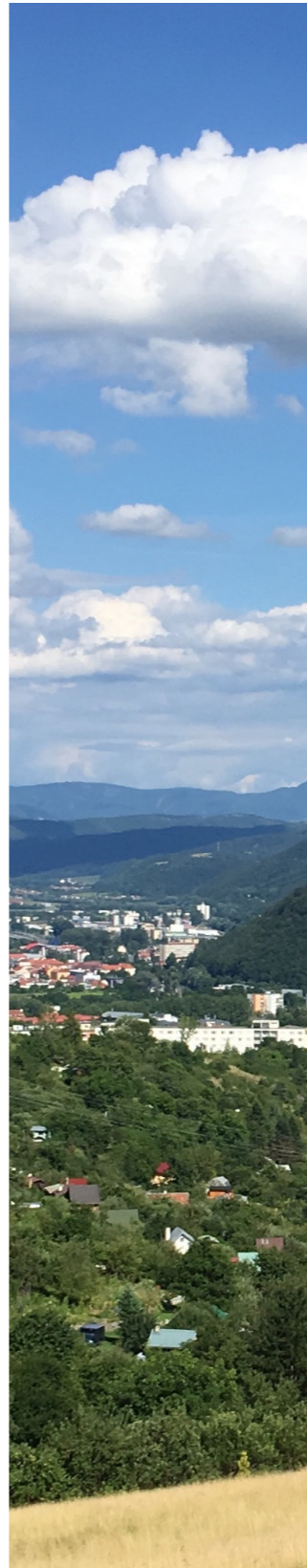
Božie dielo, bez človeka

merítko nadľudské

je sebestačný, samostatný

nedokážeme ho tvoriť

je pokojný

umelý priestor

ľudské dielo, nepôvodné

merítko prispôbené človeku

potrebuje zdroje, energiu

obnoviteľný, vieme ho meniť

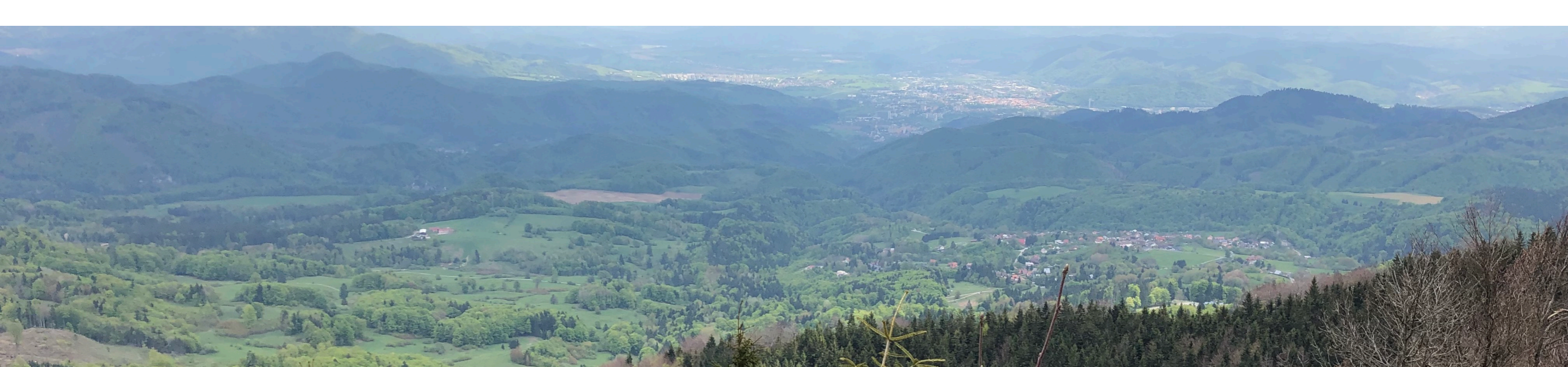
je rušný

Krajina a urbanizmus

Územné plánovanie v stavebnom zákone z roku 1976 - §1:

(1) Územným plánovaním sa **sústavne a komplexne** rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, určujú sa jeho zásady, navrhuje sa vecná a časová koordinácia činností **ovplyvňujúcich životné prostredie**, ekologickú stabilitu, kultúrno-historické hodnoty územia, územný rozvoj a tvorbu krajiny v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja.

(2) Územné plánovanie vytvára predpoklady pre trvalý súlad všetkých činností v území **s osobitným zreteľom na starostlivosť o životné prostredie**, dosiahnutie ekologickej rovnováhy a zabezpečenie trvalo udržateľného rozvoja, na **šetrné využívanie prírodných zdrojov** a na zachovanie prírodných, civilizačných a kultúrnych hodnôt.

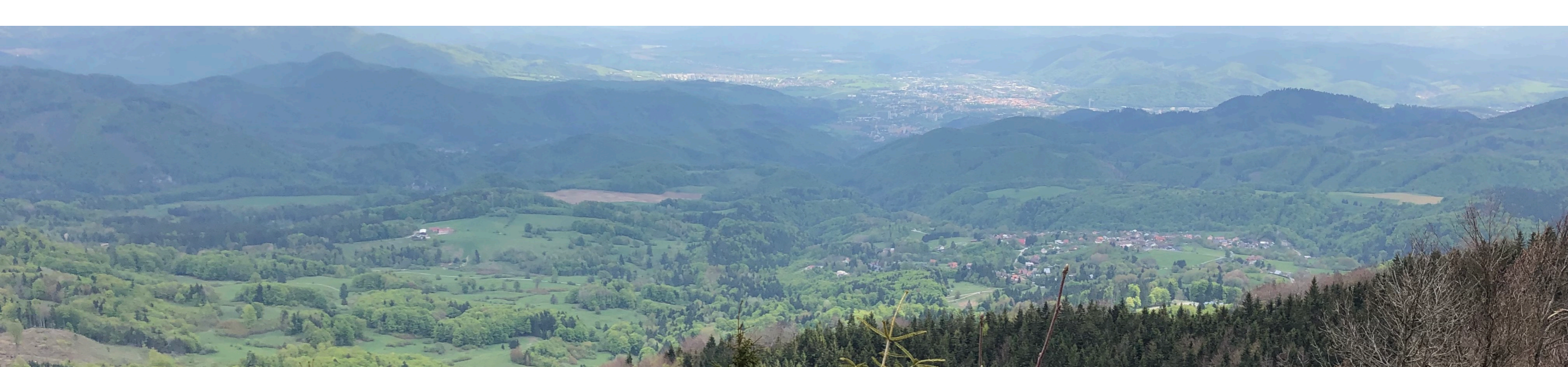

Krajina a urbanizmus

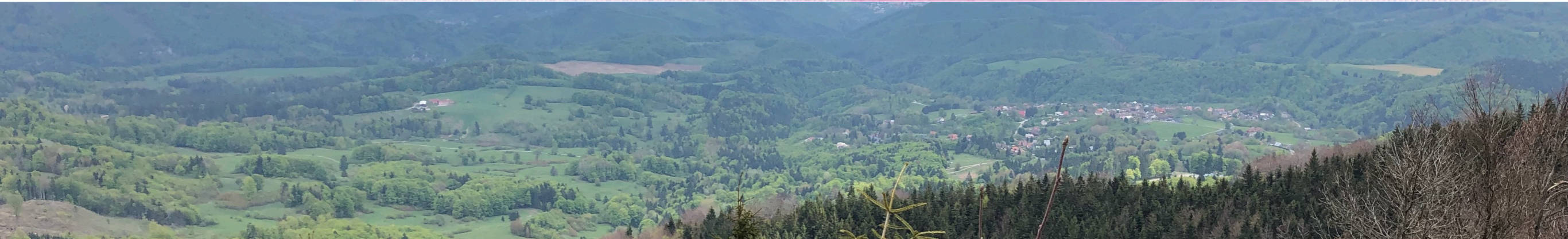
Územné plánovanie v stavebnom zákone z roku 1976 - §1:

(1) Územným plánovaním sa **sústavne a komplexne** rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia. Určujú sa jeho zásady, navrhuje sa vecná a časová koordinácia činností **plyvňujúcich životné prostredie**, ekologickú stabilitu, kultúrno-historické hodnoty územia, územný rozvoj a tvorbu krajiny v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja.

(2) Územné plánovanie vytvára predpoklady pre trvalý súlad všetkých činností v území **s osobitným zreteľom na starostlivosť o životné prostredie**, dosiahnutie ekologickej rovnováhy a zabezpečenie trvalo udržateľného rozvoja, na **šetrné využívanie prírodných zdrojov** a na zachovanie prírodných, civilizačných a kultúrnych hodnôt.

Krajina a urbanizmus

Krajina a urbanizmus

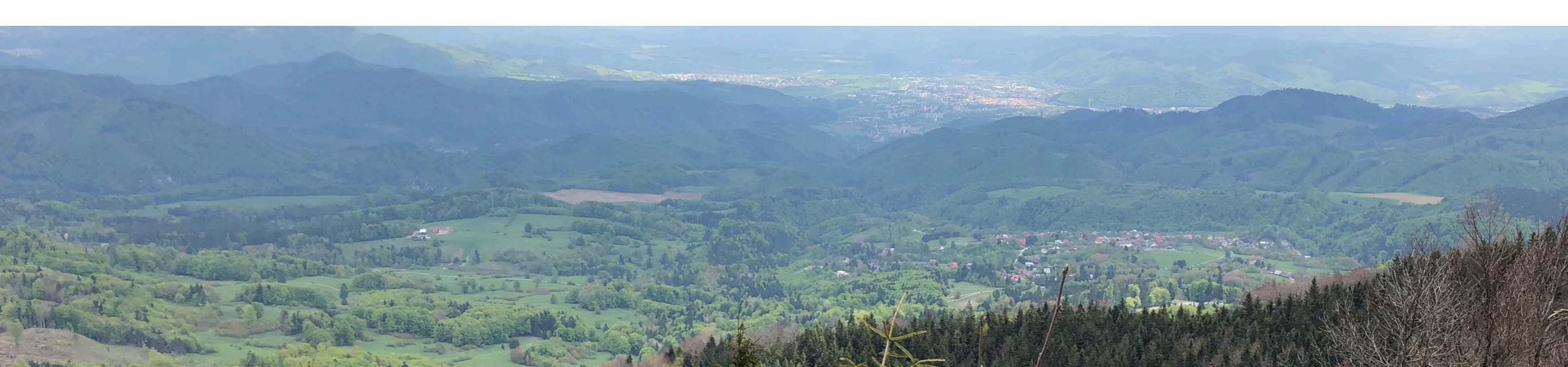
Územné plánovanie vo vykonávacej vyhláške č.55/2001:

Táto vyhláška ustanovuje podrobnosti o obsahu a spôsobe spracovania územnoplánovacích podkladov, územnoplánovacej dokumentácie a ich zadaním registračných listov územných plánov a o obsahu územnoplánovacích činností.

Ako podklad (pre zadanie UPN) vyhláška pozná napr. KEP.

Vyhláška vyžaduje: “výkres ochrany prírody a krajiny vrátane prvkov územného systému ekologickej stability”

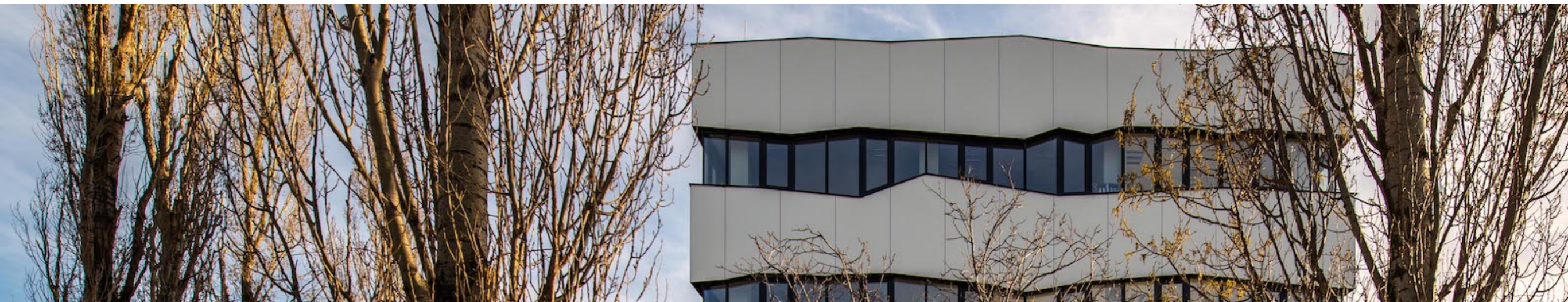
pre KURS: Zásady priestorového usporiadania a funkčného využívania územia sa členia na tieto základné oblasti: **a) sídelná štruktúra, b) krajinná štruktúra,**

Krajina a urbanizmus

Kto je zodpovedný za krajinu v územnom plánovaní?

1. legislatíva... nepozná alikvotné nástroje pre reguláciu neurbánnych priestorov tak ako je tomu u urbánnych štruktúr...
2. úradníci - často nemajú reálny dosah na ochranu hodnôt - ich rozhodnutia nemajú praktickú oporu (investor si často aj tak urobí po svojom)
3. stavebníci, developeri, občania - prevláda zväčša len potreba zisku
4. menia sa stanoviská, zle sú nastavené systémy hodnôt na úradoch, hierarchia, duplikácia stanovísk s rozhodnutiami a podobne...
5. častá nekompetentnosť v dôsledku personálnych problémov

Krajina a urbanizmus

Aké sú problémy urbanizmu a územného plánovania?

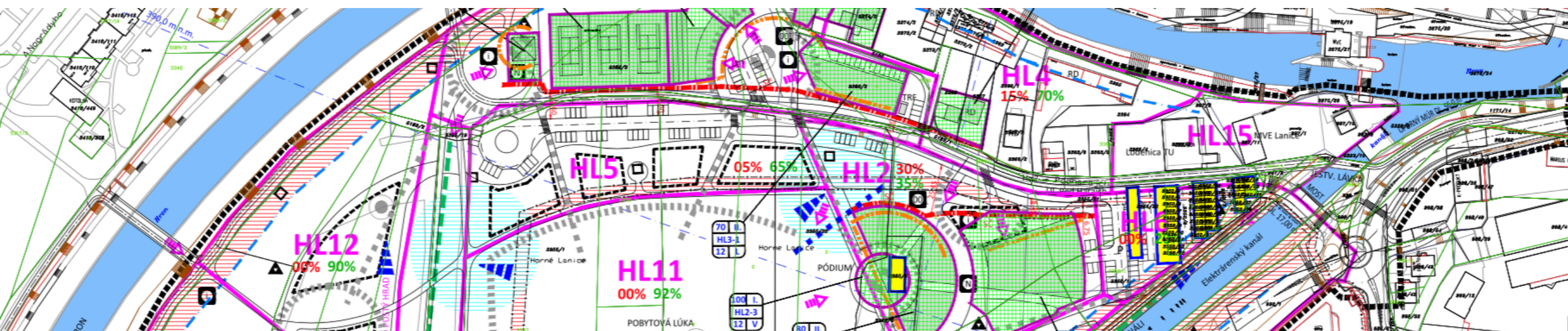
- zákon je zastaralý, málo pružný, nereflektuje vývoj spoločnosti
- absentuje jednotná metodika spracovania územných plánov
- dôsledok: nejednoznačnosť výkladu územných plánov
- záväznosť dokumentácie - smerná časť versus záväzná časť?
- záujmy jednotlivca sú povyšované nad verejný záujem
- podmieňovanie investícií je v praxi ťažko aplikovateľné

Krajina a urbanizmus

Príklad z praxe:

- Zvolen - Horné Lanice - regulácia priestorov za pomoci zelene
- textová časť - opisná forma použitia zelene ako priestorotvorného prvku
- grafická časť - grafické vyjadrenie formovania priestorov

Príklad z praxe:

- Zvolen - Horné Lanice - regulácia priestorov za pomoci zelene

Textová časť:

B.3. Regulatívy umiestnenia stavieb na jednotlivých pozemkoch

Pre regulovanie umiestnenia stavieb na jednotlivých pozemkoch je záväzný výkres č. 7 – Hlavný výkres regulatívov, ktorý stanovuje reguláciu pre jednotlivé navrhované stavebné parcely.

Pri navrhovaní výstavby rešpektovať tieto zásady:

- rešpektovať navrhnutú priestorovú kostru, ktorá je zdokumentovaná v grafickej časti vo výkrese č.7.
- rešpektovať navrhnutý dopravný systém, ktorý obsluhuje dotknuté územie a napája ho na okolité štruktúry mesta
- zástavbu umiestňovať na navrhnutých stavebných čiarach
- zástavbu umiestňovať len v navrhovaných plochách (zelený šraf na výkrese č.7)
- neumiestňovať zástavbu v sektoroch, kde to stanovené regulatívy nepovoľujú
- v priestoroch parku je možné umiestňovať drobné stavby ako altánky a prístrešky s max. zastavanou plochou 25 m²
- stavebník/investor v každej etape stavby vyžadujúcej si zemné práce si od príslušného Krajského pamiatkového úradu už v stupni územného konania vyžiada (v zmysle zákona č. 50/1976 Zb.) stanovisko k plánovanej stavebnej akcii vo vzťahu k možnosti narušenia archeologických nálezísk.

Príklad z praxe:

- Zvolen - Horné Lanice - regulácia priestorov za pomoci zelene

Textová časť:

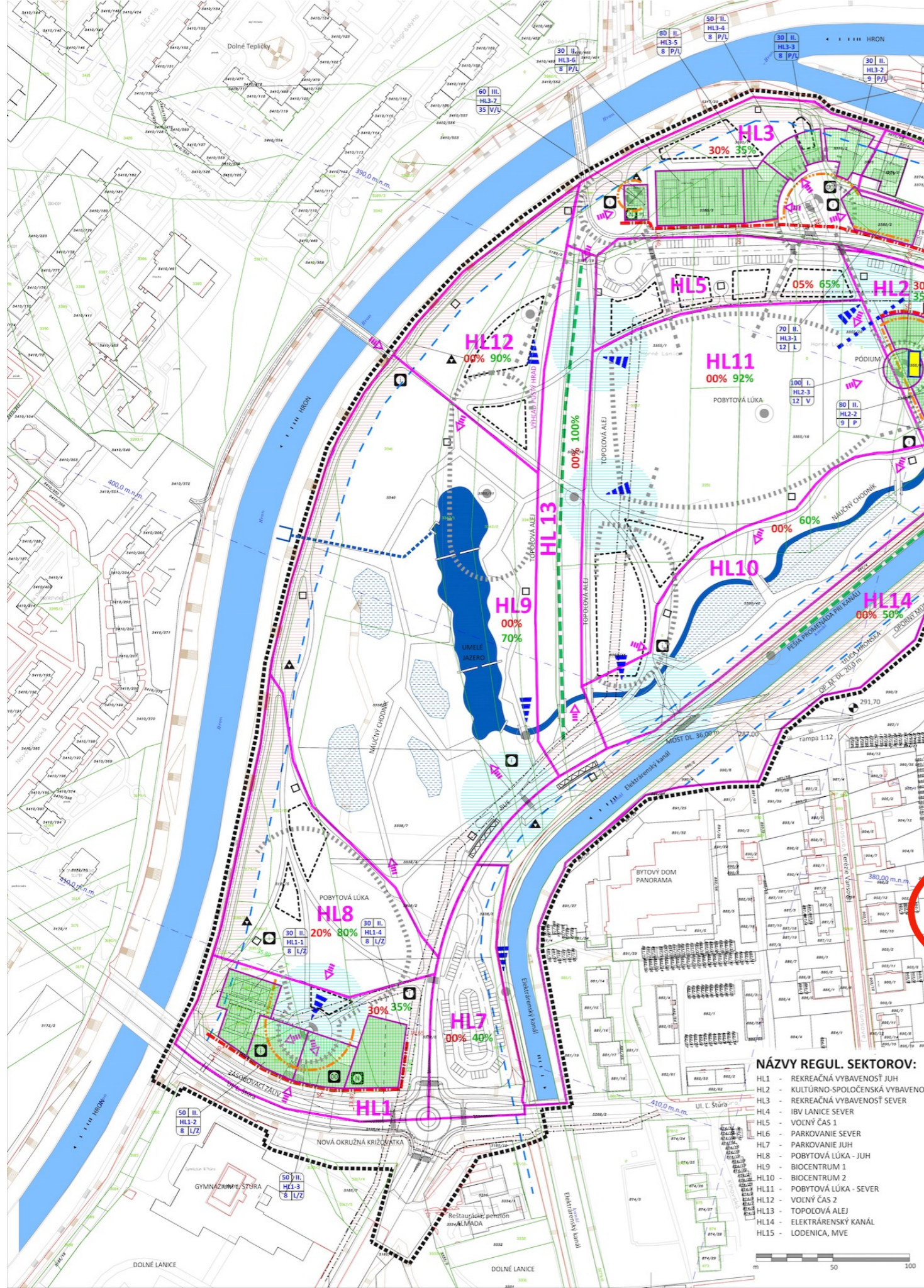
B.4. Regulatívy začlenenia stavieb do okolitej zástavby

V riešenom území sa nenachádza zástavba, ktorá by mala charakter mestskej blokovej, alebo rozptýlenej zástavby. V riešenom území má byť v zmysle platného územného plánu mesta zriadený primárne mestský park. Väčšina územia preto nie je určená na zastavanie stavbami a vytvorená štruktúra nebude štruktúrou stavebných hmôt, ale primárne štruktúrou priestorov tvoriacich mestský park za pomoci prírodných prvkov. Začlenenie stavieb je preto nevyhnutné kompozične podriaďiť princípom, ktoré sú navrhnuté v tejto dokumentácii, pričom dodržať treba nasledovné zásady:

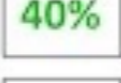
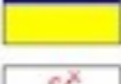

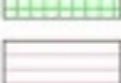

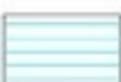

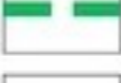

- usporiadanie a radenie priestorov líniovo- bodové
- materiálové riešenie stavieb podľa regulatívov v jednotlivých sektoroch, nie je prípustné budovať objekty s kovovými fasádami, je potrebné uprednostniť prírodné materiály a zeleň
- za účelom vytvárania priestorov v území uprednostniť hmoty vzrastlej zelene, existujúcej a ja navrhovanej

Regulatívy pre jednotlivé sektory:

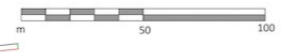
Sektor	HL11	Názov	Pobytová lúka - Sever
Funkčné využitie:		PLOCHY A HMOTY ROZPTÝLENEJ ZELENE STROMOV A KROV PLOCHY A HMOTY IZOLAČNEJ A SPRIEVODNEJ ZELENE	
<u>Záväzné funkcie:</u> ■ otvorený priestor parkovej zelene■ priestor pre pobyt osôb v parku.			
<u>Prípustné funkcie:</u> ■ drobné doplnkové funkcie oddychu a rekreácie - detské ihrisko, skateboard, petanque, minigolf, šachy, kolky■ altánok pre pobyt v parku			
<u>Nepripustné funkcie:</u> ■ všetky ostatné funkcie nesúvisiace s parkovými plochami■ bývanie trvalé,■ výrobná činnosť akéhokoľvek druhu,■ hypermarkety, supermarkety, veľkoobchod, skladovanie,■ dopravné stavby s výnimkou zásobovania a obslužného prejazdu			
<u>Priestorové usporiadanie:</u> ■ najhodnotnejší voľný priestor budúceho mestského parku.■ priestor existujúcej lúky ponechať voľný, bez výsadiieb skupín a solitérov■ neoddeľovať zeleňou od priestorov sektora HL 5■ priestor dotvoriť uličným a parkovým mobiliárom■ Jednotlivé funkcie v území napojiť na okolité funkcie pomocou peších chodníkov v zmysle návrhu■ Pešie trasy zrealizovať v zmysle návrhu			
<u>Regulatívy - zeleň:</u> ■ Nečleniť lúku na menšie priestory vysokou ani nízkou zeleňou!■ Výsadbu vysokej zelene lokalizovať len na západný okraj územia do stromoradia ako budúcu náhradnú alej.■ Náhradnú alej vysadiť z jedného druhu drevín, nepoužiť krátkovekú drevinu, použiť stanovištne vyhovujúcu domácu drevinu.■ Nevysádzať cudzokrajné dreviny.			

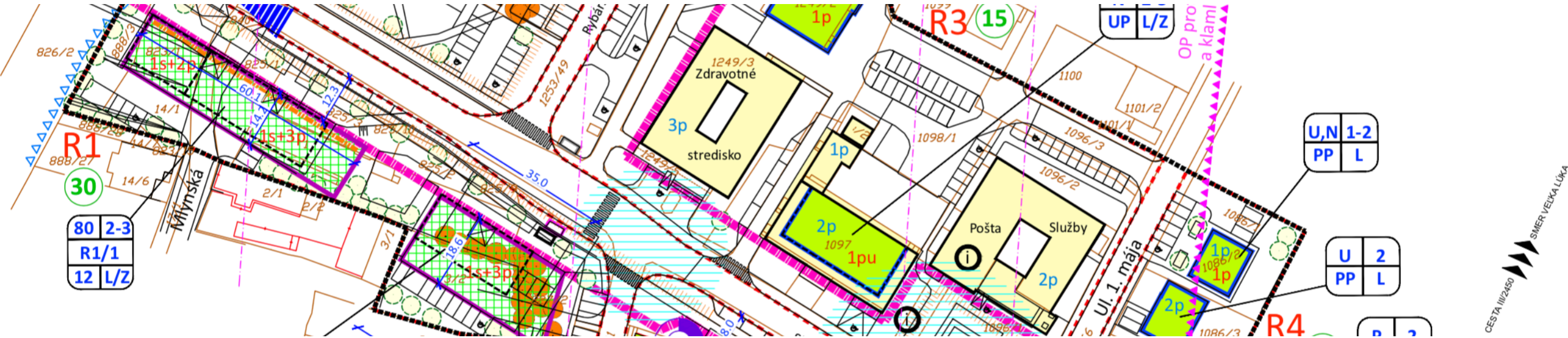
LEGENDA :

- HRANICE SAMOSTATNÝCH REGULAČNÝCH SEKTOROV V URBANIZOVANOM PRIESTORE
- HL4 OZNAČENIE REGULAČNÝCH SEKTOROV
- 20% PERCENTUÁLNE VYJADRENIE MAX. PLOŠNEJ ZASTAVANOSTI PLOCH V SEKTORE
- 40% PERCENTUÁLNE VYJADRENIE MIN. PLOŠNÉHO PODIELU ZELENÉ NA PLOCHE SEKTORU
- OBJEKTY URČENÉ NA ASANÁCIU
- SČ STAVEBNÁ ČIARA DEFINUJÚCA MIN. PRIESTOR ULICE - LEN V MIESTACH, KDE JE MOŽNÁ ZÁSTAVBA
- OHRANIČENIA PLOCH, KTORÉ VYMEDZUJÚ PRIESTORY PRE MOŽNÉ ZASTAVANIE STAVBAMI V DANOM ROZSAHU SEKTORU
- PLOCHY A PRIESTORY OCHRANNÝCH PÁSIEM KDE NIE JE MOŽNÉ ZASTAVANIE
- ZVÝŠENÉ POŽIADAVKY NA ARCHITEKTONICKÉ STVÁRNENIE BUDOV A FASÁD - VSTUPNÁ STRANA
- ZVÝŠENÉ POŽIADAVKY NA ARCHITEKTONICKÉ STVÁRNENIE PRIESTOROV, DOPLNENIE MOBILIÁROM
- MIESTA HLAVNÝCH VSTUPOV DO PRIESTOROV A/ALEBO FUNKČNÝCH CHODNIKOV
- KOMPOZIČNE UCELENÉ PRIESTORY DEFINOVANÉ HMOTAMI BUDOV ALEBO ZELENÉ
- SMERY DŮLEŽITÝCH PRIEHLADOV KTORÉ JE POTREBNÉ ZACHOVAŤ A PODPORIŤ
- ATRAKTÍVNE PEŠIE PRIESTORY S PRÍRODNÝMI PRVKAMI KTORÉ JE POTREBNÉ ZACHOVAŤ
- HLAVNÉ LÍNOVÉ PREPOJENIA PRIESTOROV KOMPOZIČNE PODPorenÉ
- PERCEPTUÁLNE ATRAKTÍVNE MIESTA Z POHLADU NÁVŠTEVNÍKA PARKU
- KOMPOZIČNÉ AKCENTY V PRIESTORE

- NÁZVY REGUL. SEKTOROV:**
- HL1 - REKREAČNÁ VYBAVENOSŤ JUH
 - HL2 - KULTÚRNO-SPOLOČENSKÁ VYBAVENOSŤ
 - HL3 - REKREAČNÁ VYBAVENOSŤ SEVER
 - HL4 - IBV LANICE SEVER
 - HL5 - VOĽNÝ ČAS 1
 - HL6 - PARKOVANIE SEVER
 - HL7 - PARKOVANIE JUH
 - HL8 - POBYTOVÁ LÚKA - JUH
 - HL9 - BIOCENTRUM 1
 - HL10 - BIOCENTRUM 2
 - HL11 - POBYTOVÁ LÚKA - SEVER
 - HL12 - VOĽNÝ ČAS 2
 - HL13 - TOPOLOVÁ ALEJ
 - HL14 - ELEKTRENSKÝ KANÁL
 - HL15 - LODENICA, MVE

Krajina a urbanizmus

Príklad z praxe:

- ako udržať stratégiu stanovenú v ÚPN? Dnes je to takmer nemožné...

Krajina a urbanizmus

Príklad zo zahraničia:

- spôsob umiestňovania stavieb v CH:
 - územné konanie - stavbu treba na 30 dní **priestorovo vytýčiť**

Migros
2. Brone-Monti

Alfred Müller
Ambienti pieni di vita
www.alfredmuller.it

Krajina a urbanizmus

Príklad zo zahraničia:

- spôsob umiestňovania stavieb v CH:
 - územné konanie - stavbu treba na 30 dní **priestorovo vytýčiť**
 - pripomienkovanie stavby je **na kauciu**
 - po akceptácii pripomienky je kaucia vrátená,
 - v prípade neopodstatnenej pripomienky kaucia prepadá

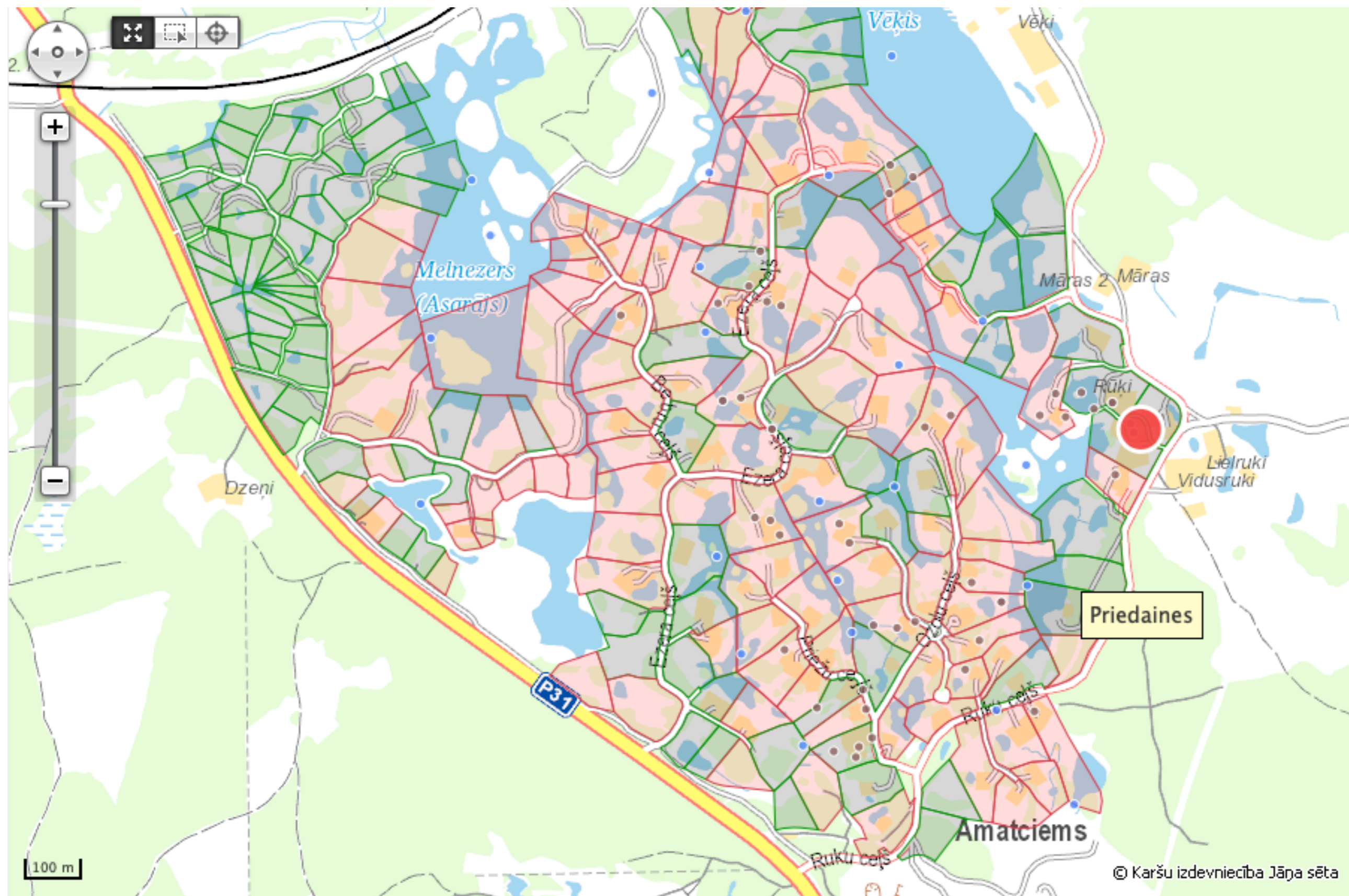

Krajina a urbanizmus

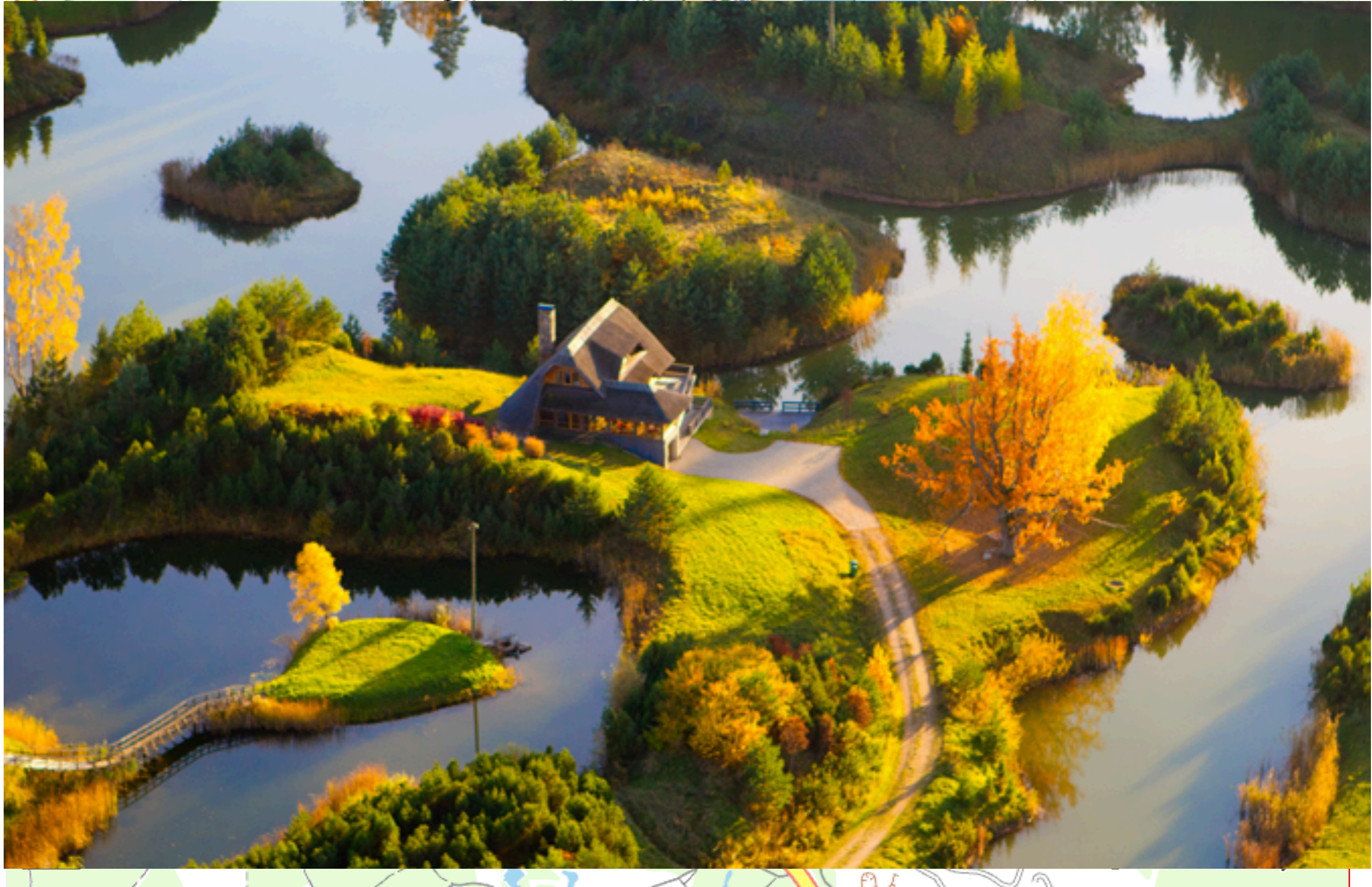
Príklad zo zahraničia:

- nový spôsob moderného osídlenia - príklad: Amateciems (Lotyšsko)
 - návrat k spôsobu rozptýleného osídlenia (aj s hospodárením)
 - uvedoméle využívanie hospodárskej krajiny a jej “správa” (družstvá...)
- Regulatívy - min. veľkosť pozemku 1 hektár :
 - max. zastavanosť 5% - minimalizácia
 - min. zalesnenie 30 % - udržanie klimatických podmienok
 - min. vodná plocha 5% - riešenie zadržiavania vody v krajine
 - bezzásahová zóna min. 5-10% - ponechané ako divočina

Krajina a urbanizmus

Krajina a urbanizmus

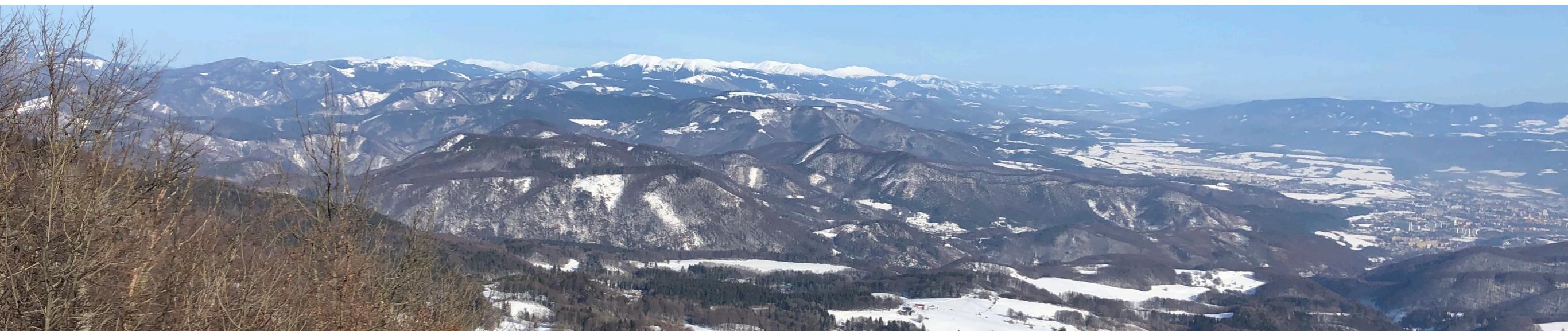
Krajina a urbanizmus

Krajina a urbanizmus

Návrhy / tipy / riešenia / vízie

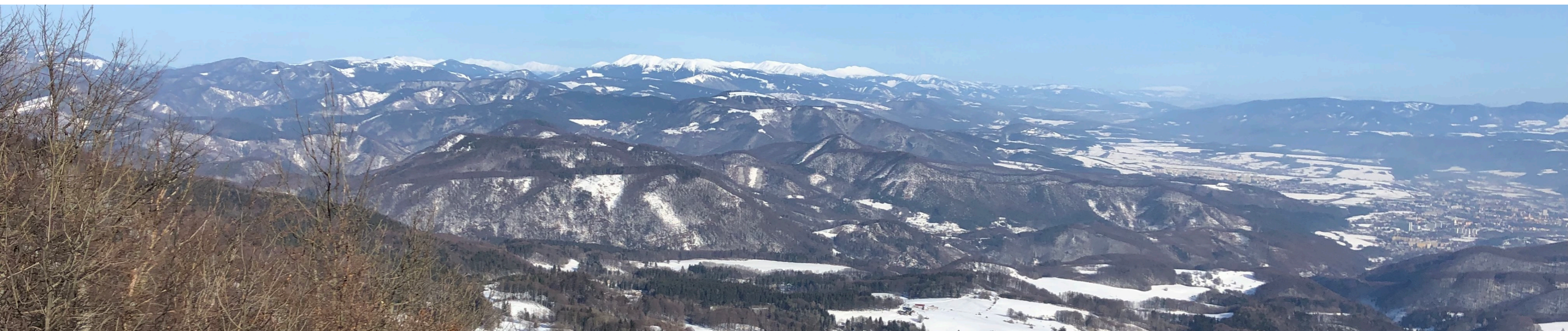
- architekti: začať v tvorbe vnímať priestor, nie len “plochy” ani “solitéry”
- architekti: ustanovenie záväznej metodiky spracovania ÚPN
- architekti: riešiť konkrétnu krajinu v rámci ÚPN
- legislatíva - zjednodušiť ÚPD
- politici: zabezpečiť ochranu a zodpovednosť úradov... legislatívne?

Krajina a urbanizmus

Návrhy / tipy / riešenia / vízie

- politici: ustanovenie ÚHA do legislatívy... (možno aj iný ekvivalent)
- nastaviť podmienky udržateľnosti charakteru krajiny:
 - režim ochrany pamiatok versus ochrana iných hodnôt
 - (inšpirovať sa ochranou pamiatok a chrániť veduty, panorámy...)
- nastavenie hodnôt v nás - úloha pre každého rodiča

Krajina a urbanizmus

Ďakujem Vám za pozornosť

www.tsobota.sk